
Michaela Honelová: Grant SYLFF otevírá mladým výzkumníkům a výzkumnicím možnosti jako je výjezd na zahraniční pracoviště typu Oxford

Váš výzkum musí mít společenský přesah, jmenuje Michaela Honelová, studentka čtvrtého ročníku doktorského studia na FHS, jeden z rozhodujících faktorů v grantové žádosti Sasakawa Young Leaders Fellowship Fund (SYLFF) podporující začínající vědce a vědkyně. Z celé Univerzity Karlovy obdrží [toto stipendium](#) jen dva noví žadatelé a žadateleky za rok. Připravovaná disertace Michaely Honelové společenský přesah má – sociologicky zkoumá estetickou medicínu a zákroky zaměřené na skrývání projevů stárnutí. Téma jistě sehrálo roli v její loňské úspěšné přihlášce do programu SYLFF i letošním prodloužení stipendia. Krom přínosů SYLFF její vědecké dráze se bavíme také o rolích estetických chirurgů a chiruržek, rozdílech v přístupu, roli celebrit i o tom, proč se zaměřuje ve svém výzkumu pouze na ženy.

Foto: archiv MH

Ještě před začátkem akademického roku se prodloužilo vaše stipendium v rámci fondu SYLFF. Co znamená ho získat, v čem pomáhá při doktorském výzkumu?

Myslím si, že toto stipendium je skvělá příležitost pro studenty a studentky, kteří chtějí nastartovat kariéru mladého vědce nebo vědkyně, protože se jedná o štědrú částku, která umožňuje jít nad standard jejich výzkumu a zároveň se mu plně

věnovat. Prodloužení stipendia mi umožňuje ještě víc prohloubit výzkum a po prvním roce si utřídit, co by člověk vlastně mohl ještě udělat a na co by finance mohl využít.

Je běžné, že se stipendium takto prodlužuje, nebo jste spíš výjimka?

Grant je na jeden rok, ale může být po prvním roce prodloužen. Po prvním roce usednete před komisi, řeknete jí, jak jste finance využili a zda se Vám povedlo naplnit vámi stanovený harmonogram. Komise poté posoudí, jestli jste přidělené finance použili efektivně a zda jste splnili, co jste měli.

Předpokládám, že se SYLFF týká spíše pozdější fáze doktorského studia. Nebo si může podat žádost i někdo v nižších ročnících?

Já jsem teď v posledním ročníku. Když jsem se bavila s ostatními, typicky se o něj žádá později, ale jsou i studenti, kteří si o něj požádali i dříve. Já bych doporučovala o grant požádat v polovině studia, protože člověk má již lépe utříděné myšlenky ohledně výzkumného záměru a ví, jaké kroky k jeho naplnění musí podniknout a v čem by grant mohl být užitečný. Určitě jej však všude doporučuji všem.

Stipendium SYLFF poskytuje nadace Tokyo Foundation for Policy Research. Obnáší jeho přidělení také nějaké působení v Japonsku?

Výjezd do Japonska není podmínkou toho grantu. Jednou z podmínek grantu je však výzkumná cesta do zahraničí.

Michaela Honelová přebírá diplom k přidělení stipendia SYLFF, foto: archiv MH

Probíhá mezi příjemci SYLFF výměna zkušeností a postřehů? Máte přehled, co dělají alespoň někteří příjemci toho grantu?

Nadace má [své stránky](#), kde se dají najít všichni fellows a můžete je filtrovat podle zaměření a pak si přečíst jejich medailonek, čím se zabývají. Pravidelně nám také chodí newslettery, kam píšou právě studenti a studentky, kteří získali SYLFF. Když člověk chce, může tam poslat příspěvek, který všichni fellows uvidí. Ve zmíněném newsletteru se také objevují autorské články o jejich výzkumu. Takže tímto způsobem ano. Ten grant je skvělý, protože zaštiťuje obrovskou komunitu lidí (*asi 16 tisíc studujících – pozn. aut.*) – kdybych chtěla vyjet na nějakou univerzitu, snadno se podívám na stránky fellows, jestli náhodou v dané zemi není někdo s tímto grantem, kdo by mi mohl pomoci s výjezdem nebo s tamní sociální sítí.

Článek v magazínu Univerzity Karlovy Fórum z letošního ledna zmiňuje, že byste chtěla vyjet na Yale. Už jste tento výjezd uskutečnila?

V rámci mého harmonogramu jsem místo cesty na Yale vyjela na Oxford na [Institut populačního stárnutí](#), kde jsem navázala spolupráci s tamními odborníky a odbornicemi.

Michaela Honelová na Oxfordu, foto: archiv MH

Co byste kromě tohoto výjezdu na Oxford pravděpodobně nemohla bez grantu SYLFF podniknout, protože byste na to neměla časovou kapacitu nebo peníze?

Prostředky jsem využila na pomoc s přepisováním mých rozhovorů, publikaci článků a aktivně jsem se účastnila pěti mezinárodních konferencí. Díky SYLFF jsem tak mohla prezentovat svoje výsledky výzkumu napříč různými vědeckými setkáními.

Jaký je proces získání stipendia SYLFF? Pokud by se někdo chtěl hlásit, na co má dbát, jaké by byly vaše praktické rady?

Celý ten proces začíná vyplněním formuláře, k němuž přidáte životopis, svoje publikace a doporučení od vedoucího vaší práce. Vše pošlete na fakultu, kde proběhne první výběrové řízení a ze všech přijatých žádostí škola vybere dva kandidáty/kandidátky. Tyto dvě přihlášky jdou poté na rektorát, kde každý rok komise vybere dva nejlepší studenty nebo studentky. V rámci své přihlášky, byste kromě zaměření na svůj výzkum a vědeckou komunitu, měly klást také důraz právě na společenský přesah, který japonská nadace velmi podporuje. Například já jsem prezentovala svůj výzkum v

časopise UK Fórum a díky tomu poté [v pořadu ČT Sama doma](#). Výzkum a jeho výsledky by měly být dostupné a srozumitelné i pro širší veřejnost, kterou můžete posléze i nějak ovlivnit.

Plánujete ještě nějaké aktivity tohoto druhu?

Ráda bych se znovu chtěla dostat do nějakého televizního pořadu. Zároveň jsem napsala do různých podcastů, které se zabývají krásou a změnami těla, uvidíme, co z toho vyjde. Navíc přemýšlím nad vlastním webem, kde bych zprostředkovávala informace popularizačním stylem. Zatím toho mám ale hodně, takže jsem se k tomu ještě nedostala.

Zabýváte se anti-ageingem a na něj navázanou estetickou chirurgií v českém kontextu, jak jste se k tomuto tématu dostala?

Tématem jsem se již zabývala ve své diplomové práci. Toužila jsem najít odpověď, jak funguje a co se děje ve společnosti, ve které je vzhled a fyzická atraktivita žen neustále posuzována.

Mám zprostředkované i vlastní zkušenosti s hodnocením vzhledu ze strany druhých. V reakci na tyto zkušenosti, jsem se chtěla zaměřit na estetický průmysl a jeho fungování. V rámci magisterského studia jsem se zabývala kosmetikou a kosmetičkami. To téma mě natolik zaujalo, že jsem si řekla, že by bylo zajímavé se podívat o úroveň výš, když kosmetika již nestačí a ženy se rozhodnou pro radikálnější zákroky zahrnující i řezání do těla. Proto se v rámci své disertační práce zabývám celým procesem, od bodu A až do bodu Z, tedy od prvotní motivace až po bod, kdy dojde k zákroku a následné pooperační péči.

Máte už nějaké předběžné výsledky vašeho bádání?

Jsem teďka ve fázi zpracovávání rozhovorů a v tuto chvíli připravuji si článek o internalizaci a transformaci vnímání krásy a stárnutí v rámci zkušeností s estetickou chirurgií. Je pro mě velmi zajímavé, s čím zpovídáné ženy krásu spojují, nebo proč jí chtějí dosáhnout a jak vnímají vlastní stárnutí těla. Například analýzy ukazují, že ženy chtějí být natolik krásné, aby už nikdy nebyly souzeny druhými, protože většina z nich má negativní zkušenosti ať už z mládí nebo současnosti s hodnocením jejich vzhledu. Na základě těchto negativních zkušeností se rozhodly podstoupit nějaký zákrok, aby se jim už nikdy takhle situace neudála znovu. Také se tam objevuje téma, že krásy nikdy není dost – ženy podstoupí zákrok, se kterým jsou spokojené, a poté si začnou všimnout dalších nedostatků, které by mohly být vylepšeny. U některých žen dochází k tomu, že se stanou na zákrocích závislé, což se pro ně může stát velkým problémem, protože už nikdy nemusejí být spokojené se svým vzhledem. Také se v rozhovorech objevilo vnímání stárnutí jako katastrofy, něčeho nepřijatelného, proti čemu ony musí bojovat, protože když budou stárnout a tím ztratit fyzickou atraktivitu, odrazí se to například i na jejich pozici na pracovním trhu. Z toho pak plyne rivalita vůči mladším kolegyním a vzájemné (negativní) komentování vzhledu na pracovišti. V analýzách se objevuje mnoho zajímavých aspektů, proč se ženy rozhodují podstoupit zákrok estetické chirurgie a jak jsou význam a důležitost krásy a stárnutí přenášeny do každodenního života.

Když říkáte, že už nikdy nechtějí být souzené za svůj vzhled, vyhnou se tomu doopravdy? Přijde mi, že často zaznívají negativní výroky o lidech, kteří podstoupili zákrok estetické medicíny, že se hodnotí jako „plastoví“, že je tam náraz na pojetí „přirozené krásy“.

V rámci soutěže [Map the System](#) jsme se zabývali tím, jak celý systém funguje. Situaci, kterou popisujete, jsme nazvali Never Right, nikdy na správné straně. Když žena se sebou nic nedělá, je hodnocena negativně, že se o sebe nestará, že je ošklivá, má slabou disciplínu. Když na druhou stranu se sebou něco dělá, říkají o ní, že je umělá, plastová, marnivá, že utrácí zbytečně peníze.

Tým tématu Anti-aging v soutěži Map the System ve složení (zleva): Lucie Vidovičová, Michaela Honelová, Oldřich Čepelka. Na fotografii chybí Kateřina Beji Sedláčková. Foto: archiv MH

Jaké jsou nejobvyklejší estetické zásahy?

To se nedá úplně říct, protože to záleží na věkové skupině. Každá věková skupina se potýká s jinými „problémy“. Já se ve své práci zabývám ženami ve středním věku a převážně obličejovou částí, víčky, která není indikována ze zdravotního, ale hlavně estetického důvodu. Dále botoxy jako první úpravy obličeje, protože ve středním věku se objevují první viditelné vrásky, facelifty a dalšími anti-ageing zákroky.

Ve výzkumu se zabýváte i pohledem těch, kdo operují. Dokážete ve vašem vzorku vyzorovat jejich genderové složení? Přece by bylo zvláštní a přesto nepřekvapivé, kdyby tam byl výrazný nepoměr ve prospěch mužů.

Ano, je to tak, již v rámci soutěže Map the System jsme uváděli statistiku, která ukazuje, že osmdesát procent estetických chirurgů jsou muži. Na straně klientely je to přesně naopak – devadesát procent žen a deset mužů. Už mám nasbírané rozhovory s chirurgy a je zajímavé, jestli mluvíte se ženou, nebo mužem, mají jiné pohledy. Chiruržky samy často hledají a podstupují zákroky a vlastně zkoušejí technologie na sobě. Pokud například nejsou přesvědčené o funkčnosti dané technologie nebo že má alespoň potenciál změnit tělo, nenabízejí jí. Oproti tomu většina chirurgů-mužů říká, že by nikdy nic takového nezkusila.

Když jste zmínila, že v klientele estetické chirurgie naprosto převažují ženy, víte o nějakém mužském ekvivalentu, vyjednávají muži taky nějak se stárnutím?

Hodně lidí se mě ptá, proč se zabývám jenom ženami, a ne i muži. Samozřejmě, když jsem dělala rozhovory s chirurgy a chiruržkami, říkali, že za posledních deset let přibýlo i mužských klientů – chodí na víčka, liposukci břicha, na zákroky, které souvisejí s nedostatkem pohybu, aby si zachovali svoji maskulinitu. Když jsem se rozhodovala, jestli se zaměřím i na muže, sehrálo roli, že často tyto úpravy fungují v režimu tabu, muži se k nim přiznávají ještě méně než ženy. Chirurgové mi říkali, že klienti často chodí v divné časy, aby je nikdo nepotkal – takže hodně brzo nebo hodně pozdě. Dostat se ke skupině mužů, kteří by aktivně a otevřeně o této vlastní zkušenosti mluvili, je podle mého názoru těžké. Proto jsem se rozhodla, že na muže bych se mohla více zaměřit v budoucnosti.

Výzkum jste zaměřila jen na české prostředí. V čem je specifické?

Česká republika není leaderem v provádění estetických zákroků jako například Austrálie, USA nebo asijské státy. Ale i v Česku se trend zvyšuje, a proto jsem se zaměřila právě na tento prostor, samozřejmě mimo to že jsem Češka. Náš kontext je také velmi zajímavý tím, že před revolucí se estetické zákroky dělaly tajně, za zavřenými dveřmi a nesmělo se o nich mluvit – vnímalo se to zejména jako zbytečně utracené peníze, marnivost. Po revoluci se trend úplně změnil, veřejně známé osobnosti otevřeně mluví o svých zákrocích, třeba i v rámci barterových obchodů. Téma se víc otevřelo a Česko je zároveň oblíbenou turistickou destinací estetické chirurgie – máme vysoký standard služeb a moderní technologie, a přitom mnohem nižší ceny než na Západě. Ženy zaplatí třeba jen třetinu ceny oproti své domovské zemi. Takto chirurgové operují spoustu žen z Německa a Anglie.

Liší se nějak přístup k těmto zahraničním klientkám, že jim třeba lékaři zákroky méně vymlouvají?

To je zajímavá otázka, ale bohužel vám na ni neumím odpovědět, protože chirurgové by vám zřejmě nepřiznali, že kvůli byznysu přistupují k zahraniční klientele jinak. Avšak osobně si nemyslím, že by to dělali, protože česká klientka platí stejnou částku jako ta zahraniční. Spíš půjde o etiku daného lékaře, jakým požadavkům je ochotný vyhovět a zdali je ochoten jít například za své možnosti a schopnosti. V poslední době jsou navíc samotní chirurgové naštvaní na média, protože se v nich hodně prezentuje, co se nepovedlo, co kdo zpackal, čímž se vytváří obraz, že to nejsou lékaři, ale celebrity, které se ukazují ve společnosti hvězd a nejbohatších lidí v Česku. Když s nimi ale mluvíte, vidíte, že jejich povolání je řehole a využívají také psychologii. V rámci konzultací potřebují pochopit, proč se žena pro zákrok rozhodla, co ji k tomu motivovalo, a zda ho potřebuje. Potom už je jen na jejich etickém uvážení, jestli ho vykonají, nebo ne.

Michaela Honelová na konferenci při poster session. Foto: archiv MH

Když se vyjádřím hloupě, ty ženy jsou ale pořád jejich zákaznice. Jak často je odmítají?

To záleží právě na individuálním rozhodnutí každého lékaře, jak má nastaveny své morální hodnoty, které musí vyjednávat s potenciální klientkou/pacientkou. Zajímavé je pozorovat rétoriku, kdy o ženě mluví jako o pacientce a kdy jako o klientce. Žena přijde do lékařského zařízení, takže by automaticky měla být pacientka. Jenže přichází jako zdravá, takže je zároveň klientka očekávající službu. Chirurgové jsou tak v dvojí pozici, na jednu stranu jsou lékaři a složili Hippokratovu přísahu, že budou dělat jenom to nejlepší pro svoje pacienty/pacientky. Pohybují se na tenké hranici, jsou zároveň lékaři-profesionálové, ale i byznysmeni, musí v sobě bojovat, do jaké míry jsou ochotni vzdát se peněz na úkor pomoci té ženě a přesvědčování, že to třeba nepotřebuje. Je tam i druhá strana – do jaké míry jsou ochotni vzdát se své profesionality založené na přísaze a vykonat pro peníze zákrok, i kdyby ho žena nepotřebovala.

Sama jste zmínila, že na estetickou chirurgii má vliv příklad celebrit. Lidé, které sledujeme v bulváru a na Instagramu ale často mají o dost víc možností věnovat se péči o sebe sama jako ten barterový obchod, o kterém jste mluvila. Projevilo se to ve vašem výzkumu?

Rozhodně, například se stává, že ženy přicházejí do ordinací estetické chirurgie s obrázkem celebrity a slovy, „Takhle chci vypadat.“ Pro lékaře je to první alarm – ne že by bylo něco v nepořádku, ale spíš ve smyslu, že to nebude jednoduché kvůli nerealistické představě. V těchto případech je určitě dobré, aby chirurgové s ženou diskutovali možnosti, které mohou nabídnout a jaké jsou očekávatelné realistické výsledky. Často zapomínáme na nerealističnost retušovaných fotografií, které zkreslují realitu každodenního vzhledu. Je také zajímavé, že starší ženy v mém vzorku, kterým je například přes čtyřicet, už celebrity a jejich vzhled tolik neřeší, protože méně využívají Instagram či jiné sociální sítě. Mají rodiny a děti, chtějí lépe vypadat spíš pro svou kariéru.

Koho se vliv takových příkladů tedy týká?

Nejvíce ovlivnitelnou a náchylnou skupinou budou zřejmě mladší, dospívající ženy. Jeden chirurg mi řekl, že k němu chodí už patnáctileté holky na botox jako prevenci, protože to viděly u nějaké instagramové celebrity nebo nechtějí vypadat jako jejich matky. Určitě se v budoucnu objeví ještě mnoho témat, jak rozvoj estetických možností ovlivní nastavené ideály krásy a stárnutí a další generace žen.

Štěpán Šanda, 13. listopadu 2023